

СТАНОВИЩЕ

на проф. д-р Йоана Спасова-Дикова,

Институт за изследване на изкуствата – БАН, сектор „Театър“,

член на научно жури по процедура за присъждане на научната и

образователна степен „доктор“ на Биляна Дилкова,

с дисертация на тема „Телевизионният театър и Хачо Бояджиев“,

професионално направление 8.4. „Театрално и филмово изкуство“,

научен ръководител проф. Здравко Маринов,

Югозападен университет „Неофит Рилски“

Биляна Дилкова е театрален практик и педагог. Тя завършва Актьорско майсторство за куклен театър през 1988 г., в класа на проф. Атанас Илков, ВИТИЗ „Кр.Сарафов“, а през 2005 г. – специалност „Право“, в ЮЗУ „Неофит Рилски“. Има богат опит като актриса в Драматичен театър „Никола Вапцаров“, Благоевград и е награждавана неколkokратно. Сред основните ѝ роли са: Жената в „Нирвана“ от К. Илиев; Ирис в „Камината“ от М. Минков, Наталия Степановна в „Предложение“ от А. П. Чехов, Лени в „Престъпление на сърцето“ от Бет Хенли, Луиза Милер в „Коварство и любов“ от Шилер, Мартирио в „Домът на Бернарда Алба“ от Ф. Г. Лорка /Награда за женска роля на „Театрални празници '98“ – Благоевград/, Тя в „Боб“ от Елин Рахнев /Награда за женска роля на „Театрални празници '99“ – Благоевград/, Съпругата в „Пиеса №27“ от Ал. Слаповски, Гуендълин в „Колко е важно да бъдеш сериозен“ от Оскар Уайлд, Султана в „Гласовете ви чувам“ от Д. Талев, Анет в „Богът на касапницата“ от Ясмина Реза, Вида в „Боряна“ от Й. Йовков, Г-жа Масларска в „Милионерът“ от Й. Йовков /Приз за Главна женска роля „Театрални празници Невена Коканова“ гр. Ямбол 2015 г., Скрината от „Принцеса Турандот“ по Карло Гоци и др. Има опит и като постановчик на професионална сцена, което подпомага нейната педагогическа и изследователска дейност. Поставила е пиесите „Коледна елха“ по Туве Янсон,

„Пиноккио“ по Карло Колоди, „Последният страстен любовник“ от Нийл Саймън, „Световъртеж“ от Жан Жак Брикер и Морис Ласег и др.

Дилкова е асистент на актьорски класове в ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Със студентите е работила по редица спектакли, които са били селектирани и са взели участие в международни студентски театрални фестивали в Беларус, Литва, Русия, Сърбия, Македония, Белгия, Гърция, Естония, което свидетелства за доброто качество на учебната продукция под нейно ръководство.

През последните години нейните интереси са насочени към изследването на екранните изкуства и по специално на телевизионния театър.

Представената дисертация „Телевизионният театър и Хачо Бояджиев“ на Биляна Дилкова, която е докторант в Югозападен университет „Неофит Рилски“, представлява обемен научен труд от 254 страници.

Предложената разработка има ясна структура, която обаче в подглавите се нуждае от известно прецизиране. Тя е организирана в четири глави с по няколко подглави. Започва с увод и завършва със заключение. Има библиография на използваните общо 207 източника, между които са книги, студии, статии, електронни публикации (40). Всред цитираните автори са културолози, теоретици, критици и практики на театъра и на киното. В библиографията са съчиненията на Валтер Бенямин, Николай Бердяев, Виктор Шкловски, Сергей Айзенщайн, Георги Товстоногов, Бертолт Брехт, Питър Брук, Константин Станиславски, Франсоа Трюфо и др. Цитирани са творците Никола Анастасов, Константин Коцев, Олга Кръстева, Татяна Лолова, Ивайло Христов, Георги Черкелов и др. Ползвани са текстове на Иван Добчев, Кеворк Кеворкян, Кева Апостолова, Надежда Атанасова, Ингеборг Братоева, Юлиан Вучков, Севелина Гьорова, Юрий Дачев, Виолета Дечева, Ана Иванова, Димитър Канушев, Любомир Тенев, Михаил Мелтев, Владимир Михайлов, Вера Найденова, Снежина Панова, Маргарита Пешева, Васил Стоев и др. Включени са и текстове на самия Хачо Бояджиев. Дисертацията се опира както на голям брой рецензии и критични бележки от времето на тяхното създаване,

така и на личните спомени и оценки на актьори, с които са създадени тези спектакли. Приложени са интервюта на Петринска с колеги, които познават работата на Хачо Бояджиев и разказват за нея. Този емпиричен материал дава допълнителни детайли за личността и творческия процес на режисьора. Има и снимков материал от прочутите телевизионни театрални спектакли „Криворазбраната цивилизация“, „Зех тъ, Радке, зех тъ...“, „Макбет“ и „Харолд и Мод“ (22 на брой) на Хачо Бояджиев.

В увода дисертантката обосновава своите мотиви за избор на тема и обекти на изследване, а именно: липсата на цялостна научна разработка, посветена на Телевизионния театър в България от една страна и необходимостта от обзорно изследване на житейската и творческа биография на най-яръкия и спорен представител на телевизионния театър – режисьорът Хачо Бояджиев. Тази тема е достатъчно актуална, доколкото е събран и структуриран материал, свързан със създаването, развитието и края на телевизионния театър у нас, със специфичните му изисквания и участници, както и с творческата биография на Хачо Бояджиев и противоречивите оценки на телевизионната му дейност. Дилкова посочва основните цели, задачи и методи в своето изследване, които се състоят в провеждане на същностен анализ на специфичните изисквания и участниците в процеса на създаването на телевизионния театър (драматург, актьор, режисьор, зрител) и причините за неговия край, както и осъществяване на обзор на цялостната творческа дейност на режисьора Хачо Бояджиев и определяне ролята му за развитието на телевизията и телевизионния театър.

Приносно значение има интердисциплинарният характер на разработката, която по своята същност представлява историческо изследване на пресичанията между българския театър и Българската национална телевизия в периода от 60-те до 90-те години.

Първа глава разглежда явлението „Телевизионен театър“ като необикновен хибрид, сплав на изкуство, наука и техника. Проследени са процесите на създаване, развитие и упадък на телевизионния театър.

Във втора глава е проведен сравнителен анализ на структурните компоненти на телевизионния театър, киното и класическия театър като е обърнато внимание на „мащабите“ на телевизионния театър, на неговия зрител, на взаимодействието театър – кино – телевизия, на драматургията на телевизионния театър, на словото в телевизионния театър, на актьора и режисьора в телевизионния театър.

Третата биографична глава е посветена на жизнения и творческия път на Хачо Бояджиев, в четвъртата се дискутират мястото и ролята му за развитието на телевизията, телевизионния театър у нас и неговите приноси за създаване на българския телевизионен мюзикъл и телевизионната драма, както и на специфичната работа с актьора в телевизионния театър.

Достойнство на труда е, че проблемите за развитието на българската национална телевизия са разгледани в световен контекст. Очертани са държавните културни политики, характерни за изучавания период, направена е периодизация на развитието на телевизионния театър, разгледани са предимствата и слабостите на този жанр (комерсиалност, търсене на бърз ефект и зрителска популярност, „халтурене“, липса на време и средства). Предлага се теоретична обосновка на процесите и промените, които настъпват във времето с развитието на телевизионния театър. Дадени са мнения и оценки от практиците – актьори и режисьори, участвали в тези процеси. Изследването се базира на задълбоченото изучаване на конкретни явления и личности. Засягат се актуални за съвременната епоха проблеми за мястото и ролята на обществената телевизия у нас за изграждане на художествен вкус у зрителя. Използван е богат емпиричен материал. Очертани са приносите на Хачо Бояджиев в областта на телевизионната културна индустрия и на телевизионния театър.

Разбира се, това пионерско изследване за телевизионния театър и на живота и делото на Хачо Бояджиев би могло да бъде проведено в един по-задълбочен изкуствоведски контекст, свързан с анализа на спецификите на този

вид хибриден театър и негови сродни жанрове, разширяване на обема от разглежданите постановки и пр.

На места има известна тезисност, конспективност и публицистичност на представяните теми, проблеми и примери. Има и дребни печатни и стилови грешки, както и неточности в цитирането. Тези пропуски би следвало да бъдат коригирани при подготовката на труда за печат.

Спорен е въпросът за „смъртта“ на телевизионния театър. В случая би могло да се прецизират някои понятия, свързани с идеята за телевизионен театър и сходствата и различията му с екранизация (видеозаснемане) на театрални спектакли, телевизионна драма, телевизионен мюзикъл, телевизионен семеен сериал и пр.

Въпреки отправените забележки, като се вземат предвид гореизтъкнатите качества на труда, давам положителна оценка и предлагам да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ на дисертантката Биляна Дилкова.

Член на журито: проф. д-р Йоана Спасова-Дикова

30. 09. 2019

Подпис:

